

KAN HEROPBOUW KOMEN DOOR SCHADEVERGOEDING?

DE ROL VAN DE CLAIMS CONFERENCE IN HET BESTAAN VAN DE OVERLEVENDEN

De Claims Conference, officieel bekend als de Conference on Jewish Material Claims Against Germany, is een unieke en cruciale organisatie met een diepgaande missie. De organisatie werd opgericht in 1951 en had als taak het immense menselijke leed en de materiële verliezen aan te pakken die tijdens de Holocaust werden toegebracht aan Joodse individuen en gemeenschappen. Door de jaren heen heeft de Claims Conference een cruciale rol gespeeld in de onderhandelingen over herstelbetalingen en het veiligstellen van financiële compensaties voor overlevenden van de Holocaust, het bewaren van de herinnering aan de Holocaust en het ondersteunen van educatieve- en herdenkingsinitiatieven. Deze tekst verkent de geschiedenis, missie en impact van de Claims Conference en werpt een licht op haar blijvende inzet voor gerechtigheid en herinnering.

Een geschiedenis van wereldwijde restitutie

De geschiedenis van de Claims Conference is onlosmakelijk verbonden met de ongeëvenaarde verschrikkingen van de Holocaust. In de nasleep van de Tweede Wereldoorlog, toen de omvang van de gruweldaden die begaan waren door nazi-Duitsland duidelijk werd, erkende de internationale gemeenschap de noodzaak om het lijden en het verlies van de overlevenden aan te pakken. Er begonnen onderhandelingen om herstelbetalingen en restitutie van Duitsland te verkrijgen en de Claims Conference werd een centrale speler in deze delicate onderhandelingen.

In 1952 bereikte de Claims Conference een belangrijke overeenkomst met de West-Duitse regering, die resulteerde in de totstandkoming van de *Reparations Agreement*. Deze overeenkomst, ondertekend namens Joodse overlevenden, voorzag in compensatie voor hun vervolging, gevangenschap en verlies van eigendommen tijdens de Holocaust. Latere onderhandelingen

leidden tot bijkomende overeenkomsten, waaronder compensatie voor dwangarbeiders en overlevenden uit Oost-Europa. Dit kreeg de naam *Wiedergutmachung* waarin werd bepaald dat de West-Duitse regering ermee instemde om vanaf 1953 compensatie te betalen aan directe overlevenden van de Holocaust en aan diegenen die gedwongen werden te werken in dwangarbeiderskampen of slachtoffers waren van de nazi's. De hulp aan de overlevenden was wereldwijd; in België kwam ze tot stand onder de vorm van de *Service Social Juif* (de Joodse Sociale Dienst) die – naast sociale dienstverlening – ook medisch-psychische hulp verleende en schuldenbemiddeling verzorgde.

Meer dan een financiële compensatie

Hoewel financiële herstelbetalingen een cruciaal onderdeel waren van het werk van de Claims Conference, reikte haar missie veel verder dan geldelijke compensatie. De organisatie nam de verantwoordelijkheid op zich om

ervoor te zorgen dat overlevenden van de Holocaust de steun kregen die ze nodig hadden om hun resterende jaren in waardigheid door te brengen. Dit omvatte de financiering van thuiszorg, medische hulp en sociale welzijnsprogramma's. De Claims Conference werkte ook verder om overlevenden in nood op te sporen en bij te staan, omdat ze erkenden dat het trauma van de Holocaust een blijvende impact op hun leven had. Naast haar inspanningen voor restitutie is de Claims Conference ook een standvastig pleitbezorger van Holocausteducatie en -herdenking. De organisatie heeft wereldwijd veel geld uitgetrokken voor educatieve initiatieven en ondersteunt musea, gedenktekens en onderzoeksprojecten. Door de Holocausteducatie te promoten, wil de organisatie ervoor zorgen dat toekomstige generaties de geschiedenis en de lessen van de Holocaust leren en zich inzetten om dergelijke wreedheden in de toekomst te voorkomen.

Een van de meest opmerkelijke verwezenlijkingen van de Claims

Social Services for Nazi victims have been supported by a grant from the Conference on Jewish Material Claims Against Germany.

Conference in dit verband is haar steun aan de oprichting van het *United States Holocaust Memorial Museum* in Washington. Deze instelling dient als een levend bewijs van de herinnering aan de slachtoffers en overlevenden van de Holocaust en biedt bezoekers de kans om te leren over de gebeurtenissen van de Holocaust en de blijvende impact ervan op de menselijkheid. In 2023 lanceerde de Claims Conference een internationaal onderzoek naar holocaustontkenning. Ze concludeerde dat een groot percentage van de Nederlandse jeugd de Holocaust afwees, wat in de media voor de nodige aandacht zorgde. Onderzoekers en verslaggevers merkten echter op dat het onderzoek enigszins slordig was uitgevoerd en dat de resultaten voor interpretatie vatbaar waren.

Kritiek

In 2006 onthulde *The Jewish Chronicle* dat de hoogst betaalde functionaris van de Claims Conference zo'n 409.379 Euro aan salaris en pensioen kreeg (cijfers van 2004).¹ Het was problematisch dat de uitvoerende vicepresident jaarlijks hetzelfde verdiende als de compensatie voor enkele honderden voormalige slavenarbeiders. Het morele gezag van de leidende Joodse organisaties werd ernstig aangetast door buitensporig hoge salarissen voor topfunc-

tionarissen. Er waren ook beschuldigingen van incompetentie, ongepast gedrag en doofpotaffaires, evenals het ontbreken van een onafhankelijke beoordelingsraad, bureaucratisering en overheersing door een klein aantal mensen, wat de transparantie niet ten goede kwam.

In een artikel in *The Jerusalem Post* stond dat "de rijkste Joodse stichting ter wereld er nog steeds niet in geslaagd is om voldoende financiële hulp te bieden aan oudere en zieke overlevenden van de Holocaust die in bittere armoede leven in de schemering van hun leven. Een organisatie die er prat op gaat dat ze momenteel 900 miljoen dollar aan activa in beheer heeft, maar er niet in slaagt om een dergelijke toestand recht te zetten, moet verantwoordelijk worden gehouden voor een van de grootste schandalen in het hedendaagse Joodse leven."² De prioriteiten van de organisatie zijn ook bekritiseerd. Een van de kritische stemmen kwam uit eigen rangen, met name de penningmeester van de Claims Conference zelf, Roman Kent (1929-1921), een overlevende van de Holocaust en voormalig voorzitter van het Internationaal Auschwitz Comité, die vond dat de overlevenden de enige prioriteit zouden moeten zijn en al het andere daarna zou moeten komen.

Conclusie

De Claims Conference getuigt van de veerkracht en vastberadenheid van overlevenden van de Holocaust. Al meer dan zeventig jaar werkt ze aan herstelbetalingen voor overlevenden, voorziet ze hen van essentiële diensten en zorgt ze ervoor dat de herinnering aan de Holocaust voortleeft door initiatieven op het vlak van onderwijs en herdenking. De missie van de Claims Conference is niet alleen het streven naar gerechtigheid, maar ook het eren van de herinnering aan hen die hebben geleden en zijn omgekomen tijdens een van de donkerste hoofdstukken in de menselijke geschiedenis. Door dit te doen, wil ze bijdragen tot het behoud van de herinnering aan de Holocaust en de preventie van toekomstige genocides. Deze actie gebeurt met vallen en opstaan. Desondanks zoekt de organisatie anno 2023 nog actief naar Holocaustoverlevenden om hen aan een schadevergoeding te helpen. ■

Frédéric Crahay
Directeur

Vzw Auschwitz in Gedachtenis

(1) Jenni Frazer, Simon Roker in *The Jewish Chronicle* van 19 mei 2006.

(2) Isi Leibler in *The Jerusalem Post* van 8 mei 2007.

**Tussen 1933 en 1945 werd veel eigendom geplunderd, gestolen, verplicht verkocht en geconfisqueerd.
Kan terugbetaling voor deze bezittingen de slachtoffers helpen om hun leven weer op te bouwen?**

1. Geef voorbeelden van specifieke acties in de geschiedenis van deze periode die leidden tot massale plunderingen.
2. Geef verschillende categorieën van geplunderde goederen.
3. Wie ontving de winst van de gestolen goederen?
4. Wat kunnen redenen zijn waarom talloze goederen nooit werden teruggegeven?

Elk trimester verschijnt in *SPOREN VAN HERINNERING* een praktische pedagogische toepassing met bijhorende fiche die u in de klas kan gebruiken en verzamelen. U vindt deze fiches ook terug op onze website www.auschwitz.be onder de rubriek PEDAGOGIE.